

FOTO: NTB

HENRETTET: Bildet viser en rekonstruksjon av Mossads drap på Ahmed Bouchiki på Lillehammer i 1973.

ANMELDELSE

Odd Karsten Tveits nærstudier av Mossad minner oss på hva som står på spill i Israel og Palestina.

I drapsmaskinen

Det er ikke mer enn et par år siden Odd Karstein Tveit utga et storverk om israelsk og palestinsk historie, som også viste oss norske regjeringers unnfalleshet og medansvar: «Palestina. Israels ran. Vårt svik» (2023). Boka er obligatorisk lesning for dem som vil forstå bakgrunnen for dagens krig, okkupasjon og folkemord. Tveit har som journalist, forsker og forfatter fulgt Midtøsten tett i over 40 år, og er kjent både for sitt omfattende nettverk og for å spore opp nye og avslørende kilder. Dette gir også hans nye bok troverdighet når han dykker ned i den israelske krigs- og etterretningsorganisasjonen Mossad, som har spesialisert seg på spionasje og målrettede drap utafør landets grenser.

Årets bok starter med 'Jakten på den rode prinsen', Mossads kodenavn på Ali Hassan Salameh, som tidlig på 1970-tallet var Yasir Arafats sikkerhetssjef og en mulig etterfølger. Når godt over en tredel av boka er viet denne historien, er det også fordi Mossad gjorde sin store feiltakelse da de i 1973 trodde at han oppholdt seg på Lillehammer. Isteden likviderte de en tilfeldig marokkaner bosatt i byen, Ahmed Bouchiki.

Mossad har spesialisert seg på spionasje og målrettede drap utafør landets grenser.

Da har vi allerede fulgt i detalj Mossads rekrutterings- og arbeidsmetoder gjennom virksomheten til en av de fire agentene på Lillehammer, den sørafrikanske Sylvia Rafael, seinere gift med sin advokat, Annæus Schjødt. Hun ble dømt til fem og et halvt års fengsel for medvirkning til drap, fikk privilegerte soningsforhold og slapp ut etter bare en tredel av tida. For Ap-regjeringa gjaldt det å bevare det gode forholdet til Israel. Ali Hassan Salameh ble likvidert i Beirut seks år seinere.

Mossad på 1970-tallet kunne ha vært tema for en egen bok, og kanskje er det nettopp det vi ville ha fått om ikke de siste åras dramatiske utvikling gjorde det naturlig å trekke tråder fram til i dag. Den andre av de tre hoveddelene tar derfor utgangspunkt i Tveits erfaringer som NRK-korrespondent i Beirut fra 1979, og dekker kortfattet både israelske massakrer i flyktningeleirene, Mossads drapsmaskin, Oslo-prosessens

falske forhåpninger og Yasir Arafats død under uavklarte omstendigheter i 2004.

I bokas siste del oppdaterer Tveit sin framstilling og utvider perspektivet. Av særlig interesse er de kapitlene som omhandler Hamas som politisk og militær bevegelse, der vi først minnes på at det gikk tjuve år med okkupasjon før organisasjonen fikk sin start i 1987. I denne perioden ble det gjort utallige forsøk fra Israels side ikke bare på å knuse motstands- og frigjøringsbevegelsene, men også å fortelle palestinerne hvem som satt med makta. De som helst vil tro at alt startet med Hamas' brutale angrep 7. oktober 2023, vil ha nytte av å lære en historie om folkerettsstridig jordokkupasjon på Vestbredden, målrettede likvideringer av palestinske ledere og de mange israelske angrepene med sivile tap på Gaza mellom 2005 og 2019.

I denne perioden ble det også kanalisert israelske midler til Hamas for å skjerpe motsetningene til «sjølstyremyndighetene» basert på Vestbredden. For enkelte er det kanskje nytt å få vite om initiativene fra Hamas på å få til en varig våpenhvile, som alltid har strandet på det israelske målet om etnisk rensning og annektering av hele det historiske Palestina. Det legges også vekt på endringene i Hamas-charteret i 2018, som åpner for samarbeid mellom to stater.

Helt mot slutten beveger Tveit seg inn i dagens landskap, inkludert norsk medansvar, der han i tillegg til å følge Mossad i nabolanda gir oss innblikk i rapporter fra menneskerettighetsorganisasjoner, FN, domstoler, helsemyndigheter og sentrale forskere (også i Israel), noe som burde gjøre det vanskelig for folkemordsfornektere. Som journalist, er det også naturlig at han inngående avslører løgnpropaganda og systematiske drap på mediefolk, slik vi foreløpig har sett 250 eksempler på.

Sjøl om hovedtrekkene i områdets historie etter 1948 er kjent for mange, ville det ha vært på sin plass med et introduksjonskapittel med gode kart for å ramme inn nærstudiene av Mossad. Enkelte opplysninger er såpass personlige, interne eller oppsiktsvekkende at direkte referanser ville ha gjort seg godt. Noen vil kanskje innvende at dette er ei bok som består av forskjellige deler hvor sammenhengen – og utvalget av de ulike temaene i korte kapitler – ikke alltid er like klar. Men etter mitt syn er det nettopp en styrke at vi mellom to permer både får et dypdykk i Mossads «blodspor» og øyeblikksbilder av massedepotasjoner, etnisk rensning og et Gaza-samfunn som kjemper videre.

Tore Linné Eriksen
bokmagasinet@klassekampen.no

Alain Bosquet
Duggvokteren

Existenz Forlag

Gjendiktet av Charlotte Vaillot Knudsen
Etterord av Rune Christiansen